KANSANELÄKELAITOS
Tietohallinto

Ari Vähä-Erkkilä, Mikael Forss

Lausunto

21.10.2015

Viite: HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016 - Teema: Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmähankkeet ja niiden eteneminen

Kansaneläkelaitoksen lausunto

Kansaneläkelaitos on sähköistänyt omaa toimintaansa jo pitkään. Pääpaino on ollut toisaalta sähköisen asioinnin kehittämisessä, jota on tehty jo 2000-luvun alusta alkaen sekä Kansaneläkelaitoksen oman toiminnan sähköistämisessä, jota on tehty paljon pitempään. Kansaneläkelaitos jatkaa toiminnan ja asiointitapojen kehittämistä yhteistyössä asiakkaiden ja muiden julkishallinnon toimijoiden kanssa tavoitteena mahdollisimman vaivaton asiointi ja sujuva asioiden hoito. Asiointitapoja kehitetään asiakaslähtöisesti kuitenkin niin, että Kelan palvelut ovat kaikkien saatavilla taloudellisesta tai toiminnallisesta tilanteesta riippumatta.

Kansaneläkelaitos kuitenkin näkee selkeitä kehittämismahdollisuuksia koko julkishallinnon ylittävissä infrastruktuurinomaisissa hankkeissa, kuten tulorekisteri, tunnistamisen kehittäminen sekä tiedonvaihto yli organisaatiorajojen.

Kelan palvelujen käyttö on ollut voimakkaassa kasvussa niiden avaamisesta lähtien ja ovat tällä hetkellä julkisen sektorin eniten käytettyjä sähköisen asioinnin palveluita. Erityisen voimakkaasti on kasvanut Kanta-palveluiden Omakanta-palvelu, joka on voimakkaimmin kasvavia sähköisiä palveluita koko maassa. Tällä hetkellä Kelan palveluihin kirjaudutaan 1,2 miljoonaa kertaa kuukaudessa ja Omakantaan lähes 500 000 kertaa kuukaudessa. Kanta-palveluista on kaksi tarkempaa kuvausta tämän lausunnon liitteenä.

Tulorekisterillä on suuri merkitys Kelan asiakkaille ja Kelan toiminnan tehokkuudelle ja tukee suoraan Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa mainittua ”Julkinen hallinto sitoutuu kysymään samaa tietoa kansalaisilta ja yrityksiltä vain kerran.”-lausumaa. Tulotietojen hallittu ja kattava kerääminen julkishallinnon toimijoiden käyttöön helpottaa asiakkaan toimia sekä nopeuttaa päätösten tekoa, kun käytössä on luotettava ja ajantasainen tieto asiakkaan tuloista. Tulorekisteri myös vähentää yrityksissä tapahtuvaa palkkatietojen keruuta ja raportointia merkittävästi ja siten keventäisi yritysten hallinnollista taakkaa. Tulorekisteri-hanke etenee osana hallituksen kärkihankkeita.

Sähköinen riittävän vahva tunnistaminen on sähköisen asioinnin perusedellytys. Mikäli sähköinen asiointi halutaan kansalaisoikeudeksi, sähköisen tunnistamisen ongelma tulee ratkaista ja Suomeen rakentaa julkishallinnon tuottama tunnistusratkaisu, joka on kaikkien julkisiin

palveluihin oikeutettujen saatavilla ja joka mahdollistaa sähköisen asioinnin kaikissa julkisen hallinnon palveluissa. Hallitusti toteutettu **toisen puolesta asiointi** taas lisää merkittävästi mahdollisuuksia siirtää yhä useampi asiakaskohtaaminen verkkoon.

Osana kansalaisen sähköistä identiteettiä jokaiselle suomalaiselle olisi luotava tietoturvallinen tunnistamisen takana oleva **sähköinen osoite** johon Kelan ja muiden viranomaisten kirjeenvaihto voidaan turvallisesti lähettää. Se vähentäisi merkittävästi byrokratiaa ja paperikirjeiden määrää.

Digitalisaation merkittävimmät säästöt syntyvät kuitenkin organisaatiorajat ylittävästä tiedonvaihdosta ja taustaprosessien sähköistämisestä. Teknisiä valmiuksia on edistetty jo pitkään, mutta **lainsäädäntö tulisi päivittää** sallimaan hallitusohjelmassa esitetyt tavoitteet. Vasta sitten on mahdollista kehittää organisaatiorajat ylittäviä prosesseja ja tehostaa tiedonvaihtoa ja siten asiakkaan asian viivytyksetöntä hoitamista.

Sote- ja itsehallintouudistuksen hyötyjä saadaan vasta silloin kuin tietojärjestelmät on saatu yhteensopiviksi ja tietojen yhteiskäyttö toimivaksi. Digitalisaation hyötyjä ei pystytä realisoimaan ilman taustajärjestelmien hallittua harmonisointia.

Kansaneläkelaitos katsoo, että edellä mainitut ja valtaosin jo käynnissä olevat hankkeet ovat oikealla tiellä, mutta ne tulee saattaa loppuun niin, että tuloksena syntyvät ratkaisut ja palvelut ovat yhteneväisesti käytettävissä kaikille julkishallinnon toimijoille ja toimijoilla on edellytykset ottaa ne käyttöön. Valtionvarainministeriö voi tukea tätä tavoitetta esimerkiksi rahoittamalla infrastruktuuripalvelut keskitetysti.

Helsingissä 21.10.2015

Johtaja Mikael Forss,

Ma. Tietohallintojohtaja Ari Vähä-Erkkilä

Lisätietoja muistiosta antaa ma. tietohallintojohtaja Ari Vähä-Erkkilä, ari.vaha-erkkila@kela.fi, puh. 020 63 43410.